

Notitie

Opdrachtgever: D. Best, Wissing B.V.
Auteur: S.D. Elzerman, MSc
Betreft: Actualisatie Quick scan Kerkweg
Ouderkerk aan den IJssel
Projectnummer: 2150
Datum: 29 augustus 2019
Status: Definitief

Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

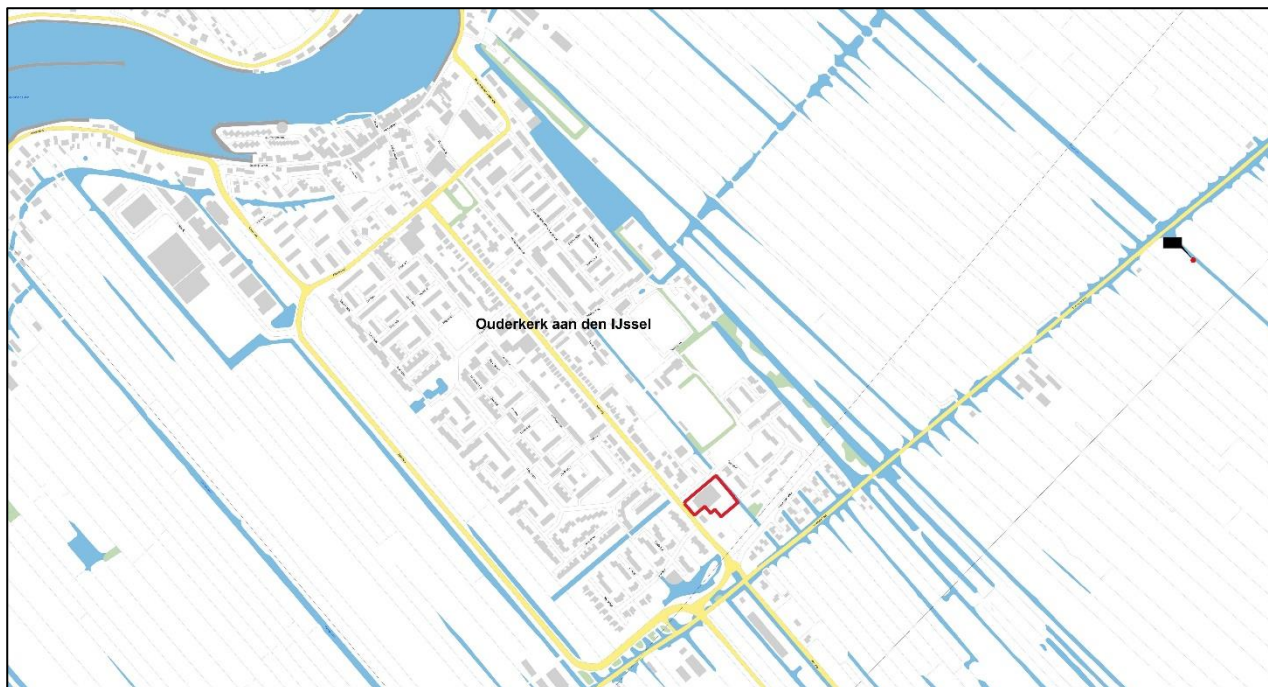
Op het terrein van een transportbedrijf zijn plannen voor woningbouw. In het kader van deze ruimtelijke ontwikkeling is in 2016 een quick scan uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna (Elzerman 2016).

Middels dit verkennende onderzoek is een beeld verkregen van de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Daarbij is getoetst of de geplande ontwikkeling invloed heeft op deze beschermde soorten. Indien effecten te verwachten zijn dan kunnen beschermingsmaatregelen nodig zijn voor de geplande werkzaamheden en/of een ontheffing op de soortenbescherming.

De quick scan is destijds uitgevoerd onder de Flora- en faunawet. Per 1 januari 2017 is die wetgeving opgegaan in de Wet natuurbescherming (zie bijlage). Daarnaast is de begrenzing van het plangebied in 2019 aangepast. Het plangebied is kleiner geworden (Figuur 2 en Figuur 3). Beide ontwikkelingen konden gevolgen hebben voor de uitkomsten van de quick scan.

In deze notitie zijn de onderzoeksresultaten van destijds (Elzerman 2016) opnieuw beoordeeld in het licht van de huidige wetgeving en de aanpassing in de begrenzing van het plangebied.

Het plangebied bevindt zich aan de Kerkweg 131a te Ouderkerk aan den IJssel in de provincie Zuid-Holland (Figuur 1). Het terrein van het transportbedrijf met enkele omliggende percelen behoren tot het plangebied.

Figuur 1. De ligging van het plangebied is aangegeven met een rood kader.

Methodiek

In 2010 heeft reeds een flora en fauna quick scan van het plangebied plaatsgevonden (IJzerman 2010). De gegevens van dat onderzoek zijn inmiddels gedateerd. Mogelijk hebben zich veranderingen voor gedaan in de tussenliggende periode. Daarom zijn aanvullend verspreidingsatlassen en openbare bronnen geraadpleegd voor het actuele voorkomen van beschermde soorten. Dit gaf een beeld van de te verwachten flora en fauna. Vervolgens is op 21 juni 2016 het plangebied bezocht om te beoordelen of de lokale situatie geschikt is.

Bij de actualisatie in 2019 zijn de onderzoeksresultaten opnieuw bekeken aan de hand van de huidige Wet natuurbescherming (zie bijlage). Het aantal strikt beschermde soorten is teruggebracht tot de soorten van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn aangevuld met nationaal beschermde soorten (Art. 3.10 'Overige soorten'). Voor deze laatste categorie kan elke provincie vrijstellingen geven. In de provincie Zuid-Holland staan onder andere een groot aantal algemeen voorkomende zoogdieren en amfibieën op deze vrijstellingslijst (Provinciale Staten van Zuid-Holland 2016). De soorten uit Tabel 1 en 2 van de voormalige Flora- en faunawet hebben vrijwel allemaal hun beschermde status verloren in de Wet natuurbescherming. Een enkele soort is opgenomen in de lijst 'Overige soorten' (zie bijlage). Voor alle in het wild levende planten en dieren geldt wel de Zorgplicht (Art. 1.11).

De inventarisatie richtte zich op de aanwezigheid of potentie van het gebied voor beschermde flora en fauna. De nadruk lag op de soorten waarvoor op basis van Art. 75 van de Flora- en faunawet een ontheffing nodig is en soorten waarvan de vaste rust- of verblijfplaats jaarrond beschermd is (Ministerie van LNV 2009). Het betreffen zgn. Tabel 2 en 3-soorten die vallen onder de zwaarste beschermingsregimes (Ministerie van LNV 2005). Wanneer werkzaamheden deze soorten (mogelijk) treffen dan is een ontheffing verplicht. Voor soorten opgenomen in Tabel 1 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling wanneer men de Zorgplicht in acht neemt. De Zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) is een algemeen geldende fatsoenseis ten aanzien van de omgang met flora en fauna.

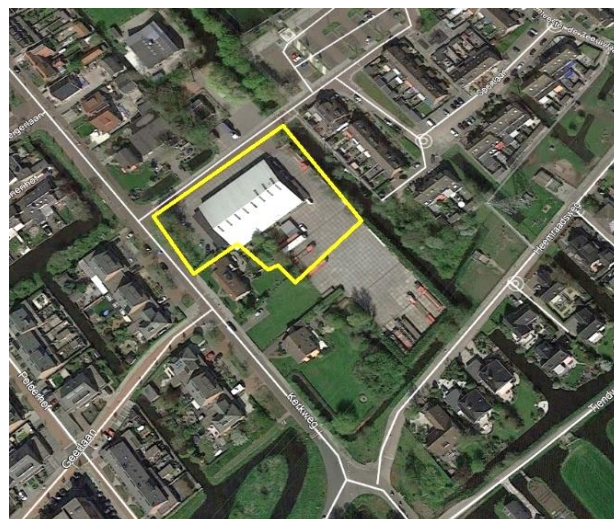
De weersomstandigheden tijdens het veldbezoek waren voldoende gunstig om een gedegen indruk te krijgen van het terrein (bewolgingsgraad 7/8, temp. 23°C graden, 1Bft Zuid). Het plangebied is voor alle beschermde soorten beoordeeld. Het gebied is lopend doorkruist waarbij gebruik gemaakt is van een verrekijker (Swarovski 10x50). Aangetroffen beschermde situaties zijn ter plekke ingetekend op een veldkaart en/of vastgelegd met GPS.

Beschrijving plangebied

In 2016 bestond het plangebied uit het terrein van een transportbedrijf met enkele naastgelegen percelen (Figuur 2). Het plangebied is teruggebracht tot de noordelijke helft van het bedrijfsterrein met een perceel ten oosten ervan (Figuur 4).

Figuur 2. Het plangebied in 2016 (rode kader).

Figuur 3. Het huidige plangebied in 2019 (gele kader).

Het terrein van het transportbedrijf is grotendeels verhard met betonplaten (Figuur 4). Ten tijde van het veldbezoek in 2016 was de onderneming in bedrijf, dus vrachtwagens reden af en aan. Enkele trailers stonden aan de zuidkant van het terrein. Langs de oostrand waren diverse materialen opgeslagen. Een grote loods met kantoor vormt de enige bebouwing op het terrein. De loods heeft een zadeldak van geïsoleerd profielstaal dat direct ondersteund wordt een stalen frame. De loods wordt gebruikt voor het stallen van de trucks, het uitvoeren van kleine reparaties en opslag van materialen (Figuur 5). Het gebouw heeft enkelsteens muren met aan de voorzijde aaneengesloten roldeuren. Bij de korte zijde van het pand bestaat het bovenste deel van de gevel uit golfplaten ramen (Figuur 5).

Figuur 4. Het buitenterrein van het transportbedrijf.

Figuur 5. Vooraanzicht van de loods.

De kantoorruimte heeft een schuine aflopend, bitumen dak en bestaat uit één woonlaag (begane grond). Naast het kantoor zijn enkele parkeervakken (Figuur 6).

Het terrein van het transportbedrijf ligt tussen de woningen. Langs de Kerkweg zijn twee vrijstaande woningen aanwezig die buiten het plangebied vallen. Het tussengelegen perceel betreft een open grasveld (Figuur 7). De woningen langs de Sportlaan vallen ook buiten het plangebied. Een watergang vormt de scheiding tussen de achtertuinen van de woningen en het transportbedrijf. Deze sloot loopt door langs de Heemraadsweg. Ten noorden van het bedrijfsterrein is een kleine woonwagenlocatie. Deze was bij de uitvoering van de quick scan niet in gebruik. De randen van het bedrijfsterrein bestaan uit groenstructuren. De watergang wordt niet aangetast door de ruimtelijke ontwikkeling, maar is wel meegenomen in de quick scan.

Figuur 6. Het kantoor aan de westzijde van de loods.

Figuur 7. Doorzicht van het bedrijfsterrein naar het onbebouwd grasveld tussen de woningen langs de Kerkweg.

Resultaten

Vogels

Alle vogels en hun nesten zijn beschermd tijdens de broedtijd, maar van een selectie aan soorten is de nestplaats gedurende het gehele jaar beschermd. Tijdens het veldbezoek werd van deze groep alleen de Huismus *Passer domesticus* waargenomen. Een vijftal exemplaren zaten in de coniferen langs het bedrijfsterrein en in de bomen bij de woonwagenlocatie (Figuur 8). Dit ligt buiten de nieuwe begrenzing van het plangebied (Figuur 3). Vermoedelijk waren de mussen afkomstig van broedlocaties uit de nabije omgeving. Binnen het plangebied zelf ontbreekt het aan geschikte plekken. De loods en het kantoor zijn ontoegankelijk voor vogels. Het dak is geheel gesloten zonder openingen bij de gevels.

De Huismus broedt in kolonies. Vaak liggen de nestlocaties dicht bij elkaar geclusterd, maar een kolonie kan zich soms uitstrekken over een hele woonwijk (Heij 1985). Om als broedgebied geschikt te zijn voor de Huismus moeten meerdere factoren aanwezig zijn. Naast een geschikte nestplaats zijn ook vaste rust- en verblijfplaatsen nodig. De coniferenhaag, struiken en bomen langs het bedrijfsterrein lijken deze rol te vervullen. Coniferen blijven ook in de winter groen, waardoor ze het gehele jaar dekking bieden. Vanwege het belang van dergelijke plekken is de functie van vaste rust- en verblijfplaats voor Huismussen ook jaarrond beschermd. Deze plekken vallen echter buiten het huidige plangebied en worden niet aangetast. De nieuwbouw, bestaande uit woningen met tuinen, kan weer nieuw broedbiotoop opleveren. Afhankelijk het woningtype en de inrichting van de tuinen kan het extra leefgebied voor Huismussen opleveren ten opzichte van de huidige situatie.

Voor andere jaarrond beschermde soorten is het plangebied ongeschikt. De Gierzwaluw *Apus apus* broedt net als Huismussen in gebouwen. Deze soort komt ook algemeen voor in Ouderkerk aan den IJssel (Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018). Het kantoor is te laag voor deze soort. Bij de loods ontbreekt het aan plekken waar een Gierzwaluw kan nestelen. Zo heeft het dak geen dakbeschot en zijn geen openingen in de muur aanwezig die toegang bieden tot een besloten binnenruimte.

De bomen in het plangebied zijn te klein (Buizerd *Buteo buteo*) of te open (Sperwer *Accipiter nisus*) voor een roofvogelhorst.

Buiten de jaarrond beschermde soorten werden bij het veldbezoek ook nog andere vogels waargenomen die territorium- of nestindicerend gedrag vertoonden. Het ging om algemeen voorkomende zangvogels Turkse tortel *Streptopelia decaocto*, Winterkoning *Troglodytes troglodytes*, Merel *Turdus merula*, Grasmus *Sylvia communis*, Koolmees *Parus major*, Ekster *Pica pica*, Kauw *Corvus monedula* en Groenling *Chloris chloris*. Deze soorten zijn kenmerkend voor woonwijken met groenstructuren. De Grasmus vormt hierop enigszins een uitzondering. Deze zangvogel heeft een voorkeur voor ruigte en opgaand struweel dat meestal buiten een woonwijk te vinden is (SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002).

In dit geval vormen de struiken achter de woonwagenlocatie een geschikte broedplek voor deze vogel. Deze plek wordt niet aangetast door de geplande ruimtelijke ontwikkeling (Figuur 12). Alle inheemse vogelsoorten en hun nesten zijn gedurende de broedtijd beschermd (Art. 3.1 uit Wet natuurbescherming).

Figuur 8. Een adulte man met bedelend jonge Huismus zaten in de struiken naast de coniferenhaag.

Figuur 9. Een solitaire wilg langs de westrand van het bedrijfsterrein.

Zoogdieren

Bij het veldbezoek zijn geen zoogdieren waargenomen, maar het voorkomen van Tabel 1-soorten uit de voormalige Flora- en faunawet wordt niet uitgesloten. Deze soorten vallen in de Wet natuurbescherming onder Art. 3.10 'Overige soorten' en staan vermeld op de huidige vrijstellingslijst van de provincie Zuid-Holland (Provinciale Staten van Zuid-Holland 2016). Voor deze soorten hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden, maar dient wel in het kader van de Zorgplicht zorgvuldig gehandeld te worden. Het gaat bijvoorbeeld om Veldmuis *Microtus arvalis*, Woelrat *Arvicola amphibius* of Egel *Erinaceus europaeus*. Deze kleine zoogdieren kunnen onder de struiken en langs de watergangen aangetroffen worden (Broekhuizen *et al.* 2016).

Van de strikt beschermde soorten zijn op basis van het biotoop en de ligging alleen vleermuizen te verwachten. Alle in Nederland voorkomende vleermuizen zijn strikt beschermd. Zowel onder de voormalige Flora- en faunawet als huidige Wet natuurbescherming zijn niet alleen de dieren zelf, maar ook gebiedsfuncties van verblijfplaats, vaste vliegroute en essentieel foerageergebied strikt beschermd. Afhankelijk van de soort vleermuis kan het een boom of gebouw gebruiken als verblijfplaats (Limpens *et al.* 1997). In de directe omgeving komen Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* en Laatvlieger *Eptesicus serotinus* voor (Broekhuizen *et al.* 2016). Zij kunnen het plangebied gebruiken om te foerageren. Dit blijft vooral beperkt tot de watergang en het groen langs het bedrijfsterrein.

Een verblijfplaats kan worden uitgesloten. De bebouwing is hiervoor ongeschikt. Het ontbreekt aan een open spouwruimte (Figuur 11). Bovendien zijn er geen spleten of kieren gevonden die toegang bieden tot een binnenruimte, zoals onder de dakplaten. Tegen enkele buitengevels zijn golfplaten aangebracht. Aan de onderzijde zijn deze bevestigd aan houten latten, waardoor de toegang geblokkeerd is (Figuur 10). Vleermuizen kunnen hier niet achter kruipen. De vrijstaande bomen zijn beoordeeld op gaten, hopen of loshangende delen van de boomschors. Dit vormen potentiële verblijfsplekken voor vleermuizen. De berken naast de loods hadden een gladde stam. Bij een vrijstaande wilg in de zuidwesthoek van het terrein was de stam geheel bedekt met Klimop *Hedera helix* en hangende takken (Figuur 9).

De berken vormen samen de coniferenhaag een lijnvormig, landschappelijke element. De combinatie met een watergang is voor vleermuizen ideaal om als vliegroute te gebruiken. Het wegvallen van een deel van deze

structuur zal echter niet leiden tot oriëntatieproblemen bij de vleermuizen. De haag staat te midden van een woonwijk met woningen, bomen, wegen en watergangen. Hier zijn voldoende ruimtelijke elementen voor de vleermuizen om zich te kunnen verplaatsen van verblijfplaats naar foerageergebied. Ten aanzien van zoogdieren zijn geen beschermde functies in het plangebied.

Figuur 10. Onderaanzicht van de gevelplaten en dakgoot. Er zijn geen spleten of kieren beschikbaar voor Gierzwaluw of vleermuizen.

Figuur 11. Overzicht van de binnenzijde van de loods.

Planten

Het bedrijfsterrein is geheel verhard. Alleen langs de randen zijn planten te vinden als ondergroei van de coniferen haag en andere aangeplante struiken. Op enkele zonbeschenen plekken groeien grassen en ruigtekruiden, zoals Paardenbloem *Taraxacum officinale*, Grote brandnetel *Urtica dioica*, melkdistel *Sonchus spec.*, Haagwinde *Convolvulus sepium* en jonge opslag van esdoorn *Acer spec.* Verder zijn hier uit omringende tuinen verwilderde soorten aanwezig, zoals Slaapbol *Papaver somniferum*.

De tuinen van de woningen langs het plangebied zijn ingericht met gecultiveerde planten. De percelen langs de Heemraadsweg worden begraasd door vee, waardoor hier bijna uitsluitend gras groeit. De standplaats voor woonwagens is begroeid met ruigte en struweel. Deze voedselrijke situaties waarin sterk groeiende soorten domineren zijn niet geschikt voor beschermde planten (FLORON 2016). De tuinen en percelen vallen buiten het aangepaste plangebied (Figuur 3).

In de watergang tegenover de ingang van het transportbedrijf groeien enkele Zwanenbloemen *Butomus umbellatus* (Figuur 12). Het is onduidelijk of deze zijn aangeplant of dat het een natuurlijke vestiging betreft. De soort staat vermeld in Tabel 1 uit de bijlage van de Flora- en faunawet, maar heeft in de huidige Wet natuurbescherming geen specifiek beschermde status. De watergang wordt niet getroffen door de ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied.

Vissen

Langs de randen van het bedrijfsterrein lopen enkele watergangen. Sommige delen liggen erg besloten om de schaduw van bomen (Figuur 12). Op deze plekken is ook veel bladval in het water. De meeste beschermde soorten hebben heldere wateren met een hoge kwaliteit nodig. In tegenstelling tot de quick scan uit 2010 (Uzerman 2010) wordt de kans op een Grote Modderkruiper *Misgurnus fossilis* zeer klein geacht. De dichtstbijzijnde vindplaatsen bevinden zich op grote afstand tot het plangebied (RAVON 2016). Bovendien zijn de watergangen niet optimaal vanwege de harde beschoeiing langs de oevers en het grotendeels ontbreken van waterplanten. Bij de ruimtelijke ontwikkeling van het plangebied worden geen watergangen gedempt.

Ten tijde van de Flora- en faunawet waren twee beschermde soorten vissen die niet uitgesloten konden worden. De Kleine Modderkruiper *Cobitis taenia* kan ook in zuurstofarme situaties voorkomen. Het stilstaande tot langzaam stromende water en slibrijke bodem vormen een geschikt biotoop voor de soort. Bovendien staan de watergangen in verbinding met de poldersloten ten zuiden van Ouderkerk aan den IJssel die nog meer

geschikt habitat vormen. De Kleine Modderkruiper stond vermeld in Tabel 2 uit de bijlage van de voormalige Flora- en faunawet.

De Bittervoorn *Rhodeus amarus* komt in vergelijkbaar biotoop voor, maar is bij de voortplanting afhankelijk van zoetwatermosselen. Deze weekdieren hebben een voorkeur voor zuurstofrijkere wateren. Als voortplantingswater zijn de sloten ongeschikt, maar het voorkomen kan vanwege de verbinding met de poldersloten niet geheel worden uitgesloten. De Bittervoorn stond vermeld in Tabel 3 uit de bijlage van de voormalige Flora- en faunawet.

Beide soorten hebben buiten Natura 2000-gebieden geen beschermde status in de huidige Wet natuurbescherming. Voor hen geldt alleen de Zorgplicht.

Reptielen en amfibieën

Hoewel waarnemingen uit de polders rondom Ouderkerk aan den IJssel ontbreken is het voorkomen van de Rugstreeppad *Epidalea calamita* in het buitengebied niet geheel uitgesloten. De dichtstbijzijnde bekende vindplaatsen liggen bij Gouda en in de Alblasserwaard (Creemers & van Delft 2009). De watergang in het plangebied is ongeschikt voor deze strikt beschermde soort van de Wet natuurbescherming. De harde beschoeiing en schaduwrijke plekken maken het weinig aantrekkelijk voor de soort. Het bebouwde gedeelte van het plangebied is geheel ongeschikt.

Het plangebied is wel geschikt voor licht beschermde soorten van Tabel 1 uit de bijlage van de Flora- en faunawet. Onder de huidige Wet natuurbescherming staan deze soorten vermeld op de vrijstellingslijst van de provincie Zuid-Holland (Provinciale Staten van Zuid-Holland 2016). Voor deze soorten moet de Zorgplicht in acht genomen worden. Het gaat bij om Kleine watersalamander *Lissotriton vulgaris*, Gewone pad *Bufo bufo*, Bruine kikker *Rana temporaria*, Europese meerkikker *Rana ridibunda* en Bastaardkikker *Rana kl. esculentus*. De harde beschoeiing zorgt voor een barrière in de overgang van water naar land. Daarbij komt dat waterplanten grotendeels ontbreken, waardoor de watergang marginaal geschikt zijn als voortplantingswater. De watergangen worden niet gedempt, dus het leefgebied blijft behouden. Maar bij de uitvoering moet wel rekening gehouden worden met rondzwervende exemplaren.

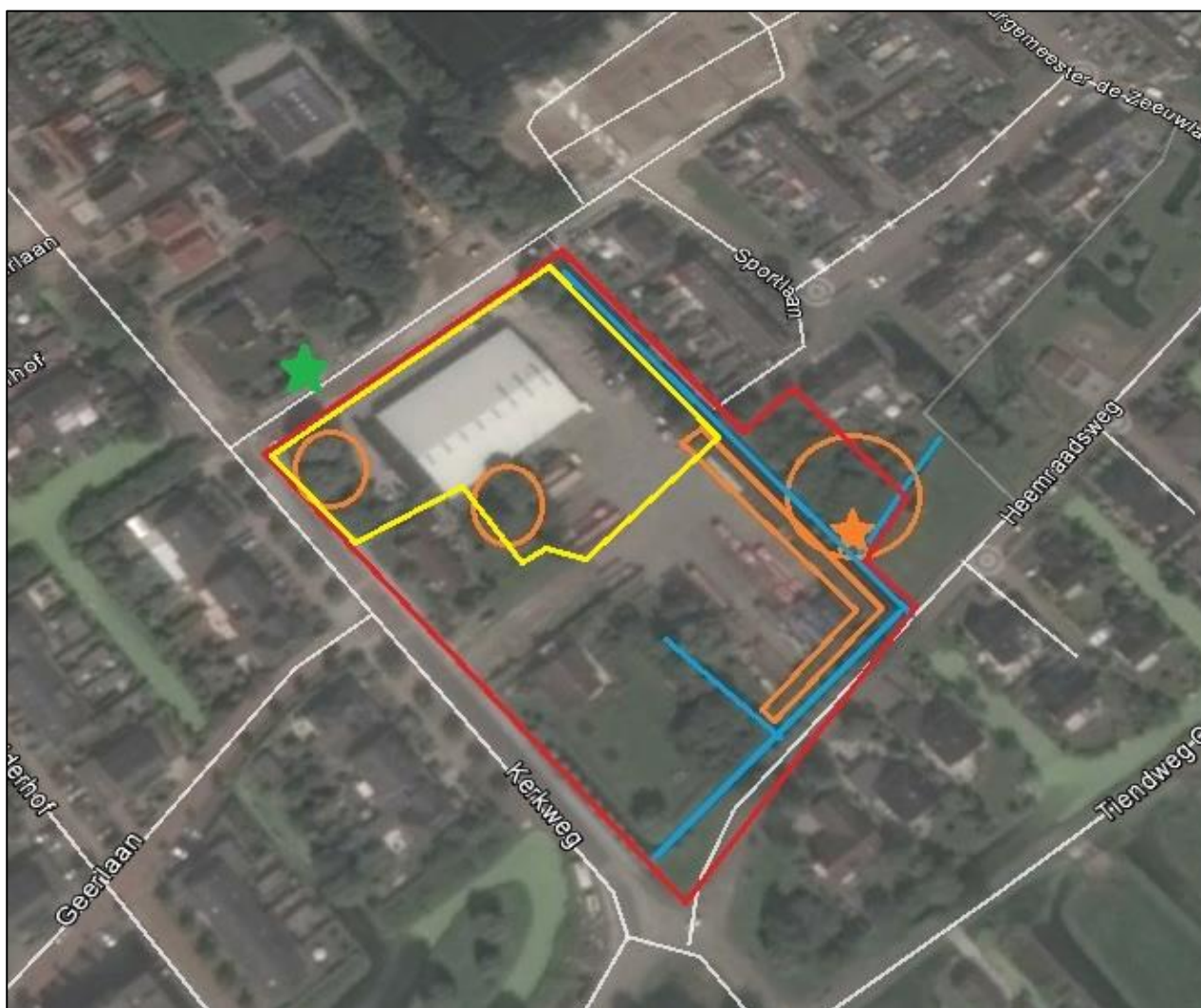
Overige soortgroepen

Voor de andere soortgroepen wordt het plangebied op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht voor beschermde soorten.

Conclusies

Voor het plangebied aan de Kerkweg 131a te Ouderkerk aan den IJssel zijn plannen voor woningbouw (Figuur 1). In 2016 is onder de toenmalige Flora- en faunawet een quick scan naar beschermde soorten uitgevoerd (Elzerman 2016). Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht (zie bijlage). Bovendien is het plangebied verkleind (Figuur 2 en Figuur 3). In deze notitie zijn de bevindingen van de quick scan zijn beoordeeld naar de nieuwe wetgeving en het gewijzigde plangebied. Hieronder volgen de conclusies van deze actualisatie.

Tijdens het veldbezoek in 2016 is een groep Huismussen waargenomen, die gebruikmaken van de coniferenhaag en struiken aan de noordzijde van het bedrijfsterrein (Figuur 12). De struiken vormen een uitvalsbasis voor mussen die in de omgeving gebroed hebben. Deze plek valt buiten het huidige plangebied. Geschikte nestplaatsen binnen het plangebied zijn niet aanwezig, maar vaste rust- en gezamenlijke slaapplekken van deze soort zijn ook jaarrond beschermd. De groenstructuren buiten het plangebied blijven behouden, waardoor de functie kan blijven bestaan. De nieuwe inrichting van het plangebied biedt kansen om nieuwe nestplaatsen aan te bieden of extra schuilmogelijkheden te creëren in de tuinen.

Figuur 12. Overzicht van de aangetroffen beschermde soorten en geschikte locaties bij de quick scan in 2016. Het voormalige plangebied is aangegeven met een rood kader en het huidige plangebied in 2019 is aangegeven met een geel kader. De Huismussen bevonden zich tijdens het veldbezoek in 2016 bij de oranje ster. Potentiële vaste rust- en verblijfplaatsen bevinden zich binnen de oranje lijnen. De blauwe lijnen betreffen watergangen, die geschikt zijn voor Kleine modderkruiper en Bittervoorn. De groene ster is de groeiplaats van Zwanenbloem.

Verder zijn geen beschermde situaties van soorten onder de huidige Wet natuurbescherming aangetroffen of te verwachten. In algemene zin dient wel rekening gehouden te worden met broedvogels. Alle inheemse soorten zijn tijdens de broedtijd beschermd (Art. 3.1 uit Wet natuurbescherming). Er zijn bij het veldbezoek geen nesten gevonden, maar er waren diverse soorten aanwezig die in de groenstructuren tot broeden kunnen komen. Aangeraden wordt om struiken en bomen buiten de broedtijd te verwijderen. De broedtijd loopt globaal van maart tot en met juli, maar is soortspecifiek en deels afhankelijk van de weersomstandigheden. Indien het werk rondom deze periode gestart wordt dan is het verstandig om vooraf te (laten) controleren op de aanwezigheid van nesten. Met name de herfst heeft voor dit werk de voorkeur, omdat het broedseizoen dan voorbij is en kleine zoogdieren, zoals Egels, nog niet in winterrust zijn. Deze dieren kunnen zich onder de struiken verstoppen om te rusten, waardoor ze kwetsbaar zijn voor werkzaamheden in de winter. Vanuit de Zorgplicht (Art. 1.11) moet altijd zorgvuldig gehandeld worden ten aanzien van zoogdieren en amfibieën die onder de vrijstelling van de provincie Zuid-Holland vallen (Provinciale Staten van Zuid-Holland 2016). Wanneer een dier wordt aangetroffen bij de werkzaamheden, geef het dier dan de ruimte om het werkterrein te verlaten of verplaats het voorzichtig naar geschikt leefgebied in de omgeving (buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden).

Om verstoring van foeragerende vleermuizen te voorkomen wordt aanbevolen om het bouwterrein niet 's nachts te verlichten door middel van bouwlampen. Met name de watergangen dienen hierbij ontzien te worden.

Voor het verwijderen van de bomen is mogelijk een kapvergunning nodig. Informeer bij de gemeente Krimpenerwaard voor het bomenbeleid.

Tot slot kan de waarde van het plangebied voor beschermde flora en fauna nog worden versterkt door het concept van natuurinclusief bouwen toe te passen (Vink, Vollaard & de Zwarte 2017). Dit houdt in dat vanaf de ontwerpfase gekeken wordt naar mogelijkheden voor flora en fauna, zoals nestvoorzieningen voor Gierzwaluw, schuilplekken voor Huismus of verblijfplaatsen van vleermuizen. Dit vormt geen wettelijke verplichting, maar wel een ecologische waarde op het project.

Literatuur

- Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & J.C. Buijs (red). 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (red). 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland – Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Elzerman, S.D. 2016. Flora en fauna quickscan Kerkweg 131A te Ouderkerk aan den IJssel. Rapportnr. 2016-N25. Elzerman Ecologisch Advies, Maasdam.
- FLORON. 2016. Verspreidingsatlas planten. Verkregen via <http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>, geraadpleegd op 20 juni 2016. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.
- Heij, C.J. 1985. Comparative ecology of the house sparrow *Passer domesticus* in rural, suburban and urban situations. Proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam.
- IJzerman, S.J. 2010. Quickscan flora en fauna locatie Kerkweg, Ouderkerk aan den IJssel. Rapportnummer 2010251. IJzerman advies, Tilburg.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2005. Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet. Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23, p. 16.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.
- Provinciale Staten van Zuid-Holland. 2016. Besluit van Provinciale Staten van Zuid-Holland van 9 November 2016, tot vaststelling van de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland, met nummer 6949. Provinciaal Blad Nr. 6788, 20 december 2016. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- RAVON. 2016. NDFF Verspreidingsatlas vissen. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/vissen>, geraadpleegd op 20 juni 2016. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogels; wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Vink, J., Vollaard, J. & N. de Zwarte. 2017. Stadsnatuur maken/Making Urban Nature. Nai010 uitgevers, Rotterdam.

Bijlage – Wettelijk kader

1. Inleiding

De Wet Natuurbescherming is per 1 januari 2017 van kracht en vervangt de Flora- en faunawet, de Boswet en de Natuurbeschermingswet 1998. De informatie hieronder vat de belangrijkste feiten samen met betrekking tot de bescherming van soorten via de Wet natuurbescherming, en is gericht op personen en instanties die te maken krijgen met de wet in het kader van ruimtelijke ontwikkeling, beheer en onderhoud. Uitvoering van de wet valt onder de verantwoordelijkheid van de provincies, met uitzondering van grote infrastructurele projecten aan onder meer waterwegen; daarbij blijft de Rijksoverheid het bevoegd gezag. De inhoud van deze samenvatting betreft in eerste instantie de algemeen geldende verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming en in tweede instantie de Zuid-Hollandse context waarin deze verbodsbepalingen moeten worden toegepast. De aanvullende regelgeving rond bescherming van soorten in Natura 2000-gebieden wordt hier slechts kort besproken.

2. Doel van de Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming beschermt de van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren en natuurgebieden.

3. Beschermingsregimes soorten

In de Wet natuurbescherming zijn drie categorieën soorten onderscheiden met een eigen beschermingsregime en daaraan gekoppelde verbodsbepalingen: vogels, habitatrichtlijnsoorten en overige soorten. Een soort kan niet onder meer dan één van deze regimes vallen. Vogels vallen per definitie onder het regime van de Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn betreffen Europese beschermingsregimes waar met de verbodsbepalingen artikel 3.1 en 3.5 in de Wet natuurbescherming in Nederland invulling aan wordt gegeven. Het regime 'andere soorten', artikel 3.10, heeft betrekking op soorten die alleen vallen onder een nationaal beschermingsregime; deze soorten zijn niet vermeld in de Europese richtlijnen. De drie beschermingsregimes met hun verbodsbepalingen zijn hieronder weergegeven.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel B, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8 (bepalingen dat ontheffing of vrijstelling kan worden verleend, hier niet uitgebreid besproken), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel B, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de Bosmuis, de Huisspitsmuis en de Veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

4. Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland

De provinciale verordening bevat onder andere regels voor faunabeheereenheden en diverse vrijstellingen voor het bestrijden van schade en het uitvoeren van werkzaamheden. Ook is in de verordening opgenomen voor welke soorten een vrijstelling geldt van de verbodsbepalingen in artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming (zie de soortenlijst verderop onder 'Beschermd andere soorten in Zuid-Holland (artikel 3.10)'). Voor de verordening, zie: <http://bit.ly/2n5cKWP>

5. Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland

In de provinciale beleidsregel staan onderwerpen als het verlenen van tegemoetkomingen in de faunaschade en de vergunningverlening voor Natura 2000-gebieden in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof. Voor de beleidsregel, zie: <http://bit.ly/2ml3pMk>

6. Vogelsoorten met een (potentieel) ongunstige staat van instandhouding in Zuid-Holland (artikel 3.1)

Naar aanleiding van artikel 3.1 lid 5 heeft Bureau Stadsnatuur een lijst opgesteld van vogelsoorten waarbij verstoring van wezenlijke invloed kan zijn op de staat van instandhouding in Zuid-Holland. Het betreft soorten die als broedvogel in de provincie voorkomen en waarvoor onder de Flora- en faunawet reeds een jaarronde bescherming van nestlocaties en vaste rustplaatsen gold (de onder de Flora- en faunawet als 'categorie 1 t/m

4' gekwalificeerde soorten), aangevuld met soorten die op basis van actuele gegevens van Sovon een ongunstige staat van instandhouding kennen (de voorheen als 'categorie 5' gekwalificeerde soorten met een negatieve populatietrend en/of een kleine, kwetsbare populatie) en waarvoor derhalve gemitigeerd of gecompenseerd zou moeten worden in geval van conflicterende ruimtelijke ontwikkeling en beheer.

Deze lijst is niet uitputtend en kan naar aanleiding van ontwikkelingen in de toekomst worden gewijzigd op basis van ecologisch zwaarwegende omstandigheden, zoals veranderingen in populatie-omvang of areaal van een soort. Het effect van de ingreep op de instandhouding van de soort is uiteindelijk leidend in de afweging of sprake is van een beschermde (en daarmee ontheffingsplichtige) situatie. Het gaat om de volgende 85 soorten:

Appelvink	Groene specht	Krooneend	Roerdomp	Tureluur
Baardmannetje	Grote gele kwikstaart	Kwak	Roek	Veldleeuwerik
Blauwe reiger	Grote karekiet	Kwartelkoning	Scholekster	Velduil
Boerenzwaluw	Grote mantelmeeuw	Kleine zilvereiger	Slechtvalk	Visdief
Bontbekplevier	Grutto	Lepelaar	Slobeend	Waterral
Boomvalk	Havik	Matkop	Snor	Watersnip
Bosuil	Huisbus	Middelste zaagbek	Sperwer	Wielewaal
Bruine kiekendief	Huiszwaluw	Noordse stern	Spotvogel	Wilde eend
Buizerd	Grote zilvereiger	Nachtegaal	Spreeuw	Wintertaling
Dwergstern	Ijsvogel	Oeverzwaluw	Sprinkhaanzanger	Woudaap
Eider	Kerkuil	Ooievaar	Steenuil	Wulp
Gele Kwikstaart	Kievit	Patrijs	Steltkluit	Zomertaling
Gierzwaluw	Kleine bonte specht	Porseleinhoen	Stormmeeuw	Zomertortel
Goudvink	Kleine plevier	Purperreiger	Strandplevier	Zilvermeeuw
Graspieper	Kluit	Raaf	Tafeleend	Zwarte roodstaart
Grauwe Klauwier	Kneu	Ransuil	Tapuit	Zwarte stern
Grauwe vliegenvanger	Koekoek	Ringmus	Torenvalk	Zwartkopmeeuw

7. Beschermde habitatrichtlijnsoorten in Zuid-Holland (artikel 3.5)

Soorten uitsluitend vermeld in Bijlage II – Beschermingsregime artikel 3.5 alleen van toepassing in Natura 2000-gebieden.

De volgende 2 soorten zijn sinds 1990 vastgesteld in de provincie Zuid-Holland en vallen uitsluitend in voor deze soorten aangewezen Natura 2000-gebieden onder het beschermingsregime artikel 3.5:

Nauwe korfslak	Zeggekorfslak
----------------	---------------

Soorten vermeld in Bijlage IV – Beschermingsregime artikel 3.5 van toepassing.

De volgende 39 soorten zijn sinds 1990 vastgesteld in de provincie Zuid-Holland en vallen onder het beschermingsregime artikel 3.5:

Groenknolorchis	Boomkikker	Otter	Meervleermuis	Dwergvinvis
Platte schijfhoren	Heikikker	Bosvleermuis	Rosse vleermuis	Gewone dolfijn
Bataafse stroommossel	Kamsalamander	Franjestaart	Ruige dwergvleermuis	Gewone vinvis
Gevlekte witsnuitlibel	Poelkikker	Gewone baardvleermuis	Tweekleurige vleermuis	Griend
Groene glazenmaker	Rugstreeppad	Gewone dwergvleermuis	Vale vleermuis	Potvis
Rivierrombout	Zandhagedis	Gewone grootoorvleermuis	Watervleermuis	Tuimelaar
Houting	Bever	Kleine dwergvleermuis	Bruinvis	Witsnuitdolfijn
Steur	Noordse woelmuis	Laatvlieger	Bultrug	

8. Beschermde andere soorten in Zuid-Holland (artikel 3.10)

De volgende 35 soorten zijn sinds 1990 vastgesteld in de provincie Zuid-Holland en vallen onder het beschermingsregime artikel 3.10 (NB: betreft uitsluitend als 'wild' gekwalificeerde plantensoorten; bron: verspreidingsatlas.nl):

Blaasvaren	Grote leeuwenklauw	Stofzaad	Grote modderkruiper	Grijze zeehond
Bokkenorchis	Karhuizer anjer	Schubvaren	Kwabaal	Steenmarter
Brave hendrik	Kleine wolfsmelk	Smalle raai	Ringslang	Waterspitsmuis

Brede wolfsmelk	Knolspirea	Stijve wolfsmelk	Boommarter
Bruinrode wespenorchis	Moerasgamander	Tengere veldmuur	Damhert
Dreps	Naakte lathyrus	Wolfskers	Das
Echte gamander	Rozenkransje	Aardbeivlinder	Eekhoorn
Glad biggenkruid	Ruw pazelzaad	Grote vos	Gewone zeehond

Soorten waarvoor in Zuid-Holland een vrijstelling geldt van beschermingsregime artikel 3.10

In Zuid-Holland is een vrijstelling van de verbodsbepalingen artikel 3.10 van toepassing op de volgende 22 soorten:

Bastaardkikker	Aardmuis	Egel	Konijn	Wezel
Bruine kikker	Bosmuis	Gewone bosspitsmuis	Ree	Woelrat
Gewone pad	Bunzing	Haas	Rosse woelmuis	
Kleine watersalamander	Dwergmuis	Hermelijn	Veldmuis	
Meerkikker	Dwergspitsmuis	Huisspitsmuis	Vos	

9. Geïntroduceerde soorten in Zuid-Holland

Soorten die zich door menselijk toedoen buiten hun natuurlijke areaal hebben gevestigd (geïntroduceerde soorten) vallen in Zuid-Holland niet onder de beschermingsregimes van artikel 3.1, 3.5 of 3.10, tenzij sprake is van een populatie die langer dan 50 jaren achtereen heeft standgehouden in de provincie (mond med. PZH, maart 2017). Voorbeelden in een Zuid-Hollandse context zijn beschermde plantensoorten uitgezaaid vanuit tuinen en Vroedmeesterpad, al dan niet moedwillig geïntroduceerd door terrariumhouders.

Plantensoorten die lokaal zijn geïntroduceerd en als 'niet wild' zijn beschouwd in Zuid-Holland, zijn onder meer:

Bruinrode wespenorchis	Knolspirea	Knollathyrus	Echte gamander	Bergnachtorchis	Wilde Weit
------------------------	------------	--------------	----------------	-----------------	------------

Diersoorten die zijn geïntroduceerd en als 'niet wild' zijn beschouwd in Zuid-Holland, zijn onder meer:

Boomkikker	Muurhagedis	Vroedmeesterpad	Quaggamossel	Aziatische modderkruiper	Blauwband
------------	-------------	-----------------	--------------	--------------------------	-----------

De beschermde status van soorten als Muskusrat (sinds 1975 gedocumenteerd voor de provincie) en Nijlgans (eerste geval in 1967) kan op grond van het bovengeschetste 50 jaar-criterium ter discussie worden gesteld.

10. Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgbeginsel (artikel 1.10 en 1.11) opgenomen: de intrinsieke waarde van soorten is vastgesteld in een doelbepaling en geldt voor alle soorten, los van een beschermingsregime. Het is een algemeen geldende fatsoenseis die erop neerkomt dat redelijkerwijs vermijdbare schade aan en versterking van planten en dieren moet worden voorkomen.

11. Wanneer ontheffing aanvragen?

Wanneer redelijkerwijs kan worden vermoed dat verbodsbepalingen ten gevolge van een voorgenomen activiteit worden overtreden, moet eerst worden bepaald of mitigerende (verzachtende) maatregelen de schade kunnen beperken of tenietdoen zodat het overtreden van het verbod kan worden voorkomen. Wanneer het overtreden van een verbod onvermijdelijk is en er moet worden gecompenseerd voor veroorzaakte schade, dan dient men een ontheffing aan te vragen. Het aanvragen van een ontheffing heeft alleen zin als de functionaliteit van een plangebied voor een beschermde soort voldoende nauwkeurig in beeld is gebracht. Meestal is hier een uitgebreid onderzoek voor nodig waarin rekening wordt gehouden met de seizoensactiviteit van een soort. Dergelijk onderzoek dient aan bepaalde richtlijnen te voldoen op basis waarvan de kwaliteit en volledigheid ervan worden gecontroleerd door de Omgevingsdienst (zie onder). Een randvoorwaarde is daarnaast dat een aanvraag vergezeld dient te gaan van een zogenaamd activiteitenplan. Hierin moet een initiatiefnemer van een potentieel schadelijke handeling het belang van de voorgenomen activiteit onderbouwen en aangeven welke mitigerende en/of compenserende maatregelen ten gunste van de soort(en) in kwestie worden getroffen.

12. Omgevingsvergunning via gemeente

Wanneer er sprake is van een omgevingsvergunning mogen ontheffingen voor beschermde soorten aanhaken. Bij aanhaken moet de gemeente een volledigheidstoets uitvoeren en verzorgt de gemeente de toetsing door de

Omgevingsdienst Haaglanden (ODH). Ten behoeve van een aanvraag zijn een onderzoeksrapport met inventarisatiegegevens en een activiteitenplan noodzakelijk. Met de aanvraag van een omgevingsvergunning is een wettelijke beslistermijn gemoeid van maximaal 26 weken. De gehele aanvraag verloopt via de gemeente. Voor meer informatie, zie: <https://www.omgevingsloket.nl>

13. Losse ontheffing via provincie

Wanneer een ontheffing aangevraagd moet worden waarbij geen omgevingsvergunning nodig is, is de beslistermijn 13 weken met maximaal 7 weken verlenging. De gehele aanvraag verloopt via Omgevingsdienst Haaglanden. De leges bedragen EUR 1800,-. Ten behoeve van een aanvraag zijn een onderzoeksrapport met inventarisatiegegevens en een activiteitenplan noodzakelijk. Voor meer informatie en aanvraagformulieren, zie:

<https://omgevingsdiensthaaglanden.nl/categorie/product/7-ontheffingverlening-soorten.html>

14. Gedragscodes

Gedragscodes in het kader van de Wet natuurbescherming worden alleen gemeentelijk of branchebreed opgesteld en dienen te worden goedgekeurd door het Ministerie van Economische Zaken. Bestaande gedragscodes die zijn goedgekeurd onder de Flora- en faunawet zijn, indien nog niet verlopen, nog altijd geldig voor de soorten die onder de Wet natuurbescherming onder één van de drie beschermingsregimes vallen. Voor nieuwe beschermde soorten waarvoor geen mitigerende maatregelen zijn vermeld in gedragscodes zal mogelijk een ontheffing noodzakelijk zijn. Voor soorten die niet (meer) onder een strikt beschermingsregime vallen hoeft niet per se te worden gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Er moet desalniettemin altijd rekening worden gehouden met de wettelijke zorgplicht.

15. Handhaving

Bij een vermoede overtreding van een verbodsbepaling in de Wet natuurbescherming kan handhaving worden ingeschakeld. In Zuid-Holland is de Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (OZHZ) hiervoor verantwoordelijk. Voor meer informatie, zie:

<https://www.ozhz.nl/vergunningen-en-meldingen/groene-handhaving>

Melding van een vermoede overtreding:

Telefoon: 078-770 85 85

mail: meldingFfwet@ozhz.nl

website: <http://www.natuurzuidholland.nl/contact/>

Overige contactgegevens:

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Afdeling Toezicht en Handhaving

Postbus 550

3300 AN Dordrecht